

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Rakennustekniikan koulutusohjelma / Korjausrakentaminen ja rakennusrestaurointi

Kaisa Hokkanen

SUNILAN PUISTOLAN YMPÄRISTÖ- JA TYYPPITALOSELVITYS SEKÄ KOR-
JAUSOHJEISTUS

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Rakennustekniikka

HOKKANEN, KAISA

Sunilan Puistolan ympäristö- ja tyyppitaloselvitys ja korjausohjeistus

Opinnäytetyö

41 sivua

Työn ohjaaja

Lehtori Ilkka Paajanen

Toimeksiantaja

Pro Sunila

Maaliskuu 2011

Avainsanat

tyyppitalo, rakennusperintö, Sunila

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutustua 1930-luvun lopulla maassamme alkaneeseen tyyppitalorakentamiseen ja paneutua sen pohjalta Kotkan Sunilassa sijaitsevan ja Alvar Aallon suunnitteleman Puistolan tyyppitaloalueen nykytilan kartoittamiseen ja kehittämiseen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Yksi opinnäytteen päätaivoitteista oli luoda Puistolan alueelle korjausohjeistus, joka ohjaisi alueen rakentamista Alvar Aallon luomaa historiallisesti arvokasta rakennusperintöä kunnioittaen, ja joka voitaisiin liittää muuta Sunilan aluetta koskevaan, jo tehtyyn korjausohjeistukseen.

Työtapana käytettiin aikakauden tyyppitaloalueiden ja Puistolan alueen kirjallista tutkimista. Saatuja Puistolan lähtötietoja tarkasteltiin ja verrattiin alueella tehtyyn ulkoiseen katselmukseen ja siitä saataviin nykytilan havaintoihin sekä Pro Sunilalta annettuihin aineistoihin. Saatuja tietoja ja havaintoja analysoitiin, ja lopputuloksena syntyi Puistolan tyyppitaloalueen korjausohjeistus koskien alueen ja talojen ulkoista luonnetta ja rakennusajalle ominaisia piirteitä.

Analysoinnin tuloksena voidaan todeta, että Puistolan alueella on pääosin säilynyt sen idyllinen tunnelma, mutta monia pieniä, olennaisen tärkeitä yksityiskohtia on tyyppitaloista menetetty. Myös merkittävät materiaalinvaihdokset esimerkiksi vesikatoissa vaikuttavat huomattavasti talojen yleisilmeeseen ja näin ollen myös niiden historialliseen ja edelleen rahalliseen arvoon aikakautensa tuotteena.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Construction Engineering

HOKKANEN, KAISA

Survey on Environment and Standardized Houses and Repair Specification of Puistola Area in Sunila

Bachelor's Thesis

41 pages

Supervisor

Ilkka Paajanen, Senior Lecturer

Commissioned by

Pro Sunila

March 2011

Keywords

standardized house, built heritage, Sunila

The aim of this thesis was to study the standardized house building, started at the end of the 1930s in our country, and based on that, chart the present situation and draft development of Puistola standardized house area in a manner that conserves the characteristics. The area is situated in Sunila, Kotka, and is designed by Alvar Aalto. One of the main goals of the thesis was to create a repair specification concerning the area of Puistola. The repair specification was made to direct the building of the area to honor the historically valuable built heritage that Alvar Aalto has created.

As a method, the literary survey was used to comb through the history of standardized house areas and the area of Puistola. The initial information found was dissected and compared to the information and observations gained from the outward survey and the given data from Pro Sunila. The information received and observations were analyzed and the outcome was the repair specification for the standardized house area of Puistola consisting of the outward character and features typical of the time of construction of and the houses.

As a result of the analysis it can be said that the idyllic atmosphere has mainly been preserved in the area of Puistola, but many small, yet essentially important details have been lost from the houses. Also, the major material changing, for instance in the roofs, will make a big difference to the general appearance and consequently to their historical and financial value as products of their time.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	1930–1940-LUVUN YHDYSKUNTARAKENTAMINEN JA TYYPITALOT	5
	2.1 Ahlströmin tyypitalot Varkaudessa	9
	2.2 Rintamamiestalot	12
3	SUNILAN ALUE	17
	3.1 Sunila	17
	3.2 Sunilan alue ja sen talotyypit	17
	3.3 Puistolan pientaloalue osana Sunilaa	19
4	PUISTOLAN PIENTALOALUE	20
	4.1 Puistolan alueen yleisilme ja pientalot osana aluetta	20
	4.2 Yksittäisen Puistolan talon tarkastelu aikansa tyypitalona	22
	4.2.1 Rakennuskautensa tuote	23
	4.2.2 Puistolan tyypitalojen nykytila	25
5	PUISTOLAN RAKENNUSPERINNÖN ARVONÄKÖKOHDAT	25
6	KORJAUSOHJEISTO	26
	6.1 Julkisivu	27
	6.2 Vesikatto	30
	6.3 Ikkunat ja ulko-ovet	32
	6.4 Piharakennukset ja laajennukset	33
	6.5 Muuta huomioitavaa	37
7	JOHTOPÄÄTELMÄT	38
	LÄHTEET	40

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutustua 1930-luvulla maassamme alkaneeseen tyyppitalorakentamiseen muutamia esimerkkejä apuna käyttäen sekä paneutua tarkemmin Kotkan Sunilassa sijaitsevaan Alvar Aallon suunnittelemaan, Puistolan tyyppitaloalueeseen. Esimerkkeinä tyyppitaloista ja tyyppitaloalueista toimivat Varkaudessa sijaitseva Könönpelto, joka sekkin on Puistolan tavoin Alvar Aallon suunnittelema alue, sekä Jyväskylän rintamamiestaloalueet, jotka antavat näkemystä tyyppitalorakentamiseen hieman myöhemmältä vuosikymmeneltä Könönpeltoon ja Puistolaan verrattuna.

Opinnäytetyön tilaajana on Pro Sunila. Lähtöajatus opinnäytetyön teettämiseksi on jo meneillään olevan Sunilan alueen korjausohjeistuksen täydentäminen Puistolan tietojen osalta. Tarkoitus on siis tarkastella tyyppitaloalueita ensin laajemmalla alalla ja edetä sen jälkeen Puistolan alueen tarkasteluun. Puistolan alueen tarkastelussa keskitytään alueen ja talojen ulkoisiin ominaisuuksiin. Tarkoituksena on kartoittaa nykytilanne, koskien alueen rakennuskantaa sekä muuta sosiaalista ympäristöä, ja peilata sitä rakennusaikaiseen, juuri valmistuneiden talojen ja alueen luonteeseen. Opinnäytetyön lopputuloksena tulisi olla Puistolan asukkaille hyödyllinen ja alueen korjaus- ja kunnostustöissä neuvoa-antava, alueen rakennuskantaa ja sen ominaispiirteitä säilyttävä sekä alueen historiallista arvoa suojeleva korjausohjeistus.

Työ toteutetaan etsimällä tietoa yleisesti tyyppitalojen historiasta ja rakennetuista tyyppitaloalueista sekä yhteiskunnan rakennusaikaisen tilanteen vaikutuksista tyyppitalojen syntyyn. Puistolan alueen lähtötiedot pyritään kartoittamaan lähinnä Pro Sunilan aineistojen pohjalta. Talojen nykytilannetta tarkastellessa otetaan myös ulkoinen inventointi avuksi kartoitukseen.

2 1930–1940-LUVUN YHDYSKUNTARAKENTAMINEN JA TYYPPIALOT

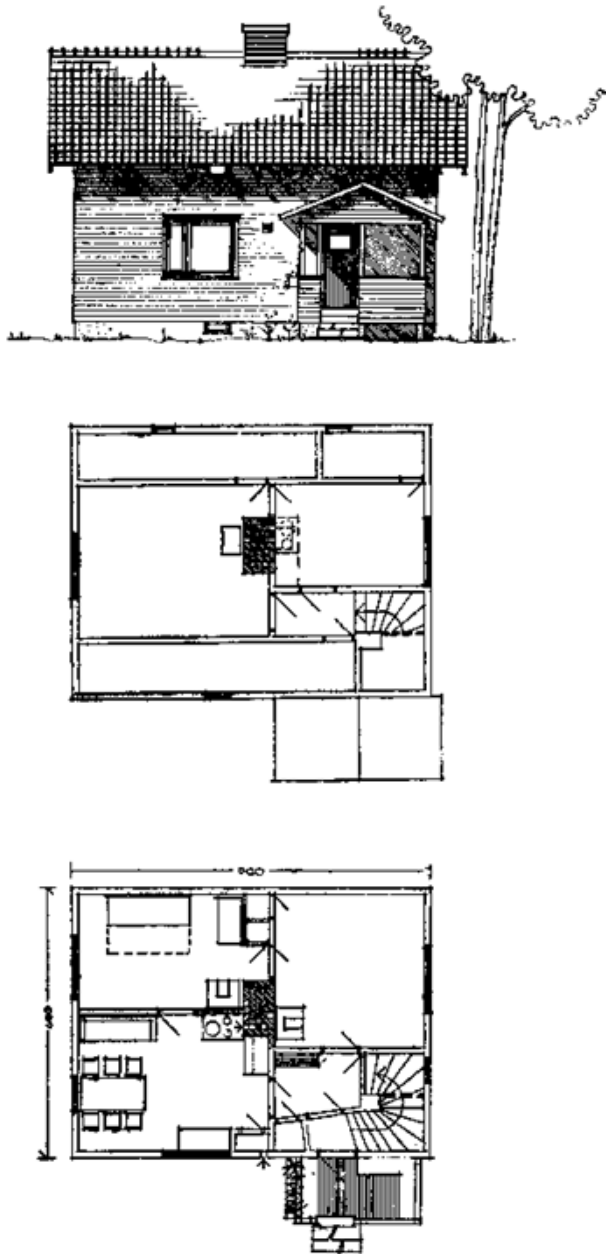
Asuinrakennustyyppitalojen kehitys alkoi Suomessa 1920-luvulla. Tyyppitalolla tarkoitettiin kaikille rakentajille saatavilla olevaa talomallia, johon piirustuksien lisäksi sisältyivät myös rakentamistapaohjeet sekä materiaalimenekit, jotta myös kokemattomammat rakentajat pystyivät suoriutumaan rakennushankkeesta. Ensimmäiset tyyppitalosuunnitelmat koskivat lähinnä koulu- ja asemarakennuksia, mutta vuonna 1922 tilasi senaikainen Sosiaalhallitus arkkitehti Elias Paalaselta maatilarakennusmalliston,

ja 1920-luvun lopulla asuntohallitus julkisti maataloille tyyppitalokokoelman. (Rakennusperinto.fi 2010.)

Myöhemmin, 1930-luvulla, tilattiin Elias Paalaselta yhteensä kahdentoista asuntomallin sisältävä tyyppitalokokoelma kaupunkirakentamiseen ja Alvar Aallolta A. Ahlström Oy:lle kolmen erikokoisen tyyppitalon standardisoitu talojärjestelmä. Alvar Aallon Standard-malli suunniteltiin 40 m²:n (tyyppi A), 50 m²:n (tyyppi B) ja 60 m²:n (tyyppi C) kokoisena. Myös Aarne Erviltä tuli tyyppitalomalli Asuntokomitean pyynnöstä kaupunkiolosuhteisiin suunniteltuna. Sekä Alvar Aallon että Aarne Ervin talot olivat yksikerroksisia, mutta Alvar Aallon talot olivat vinoharjakattoisia kun Aarne Ervin talot satulakattoisia, ja niihin oli suunniteltu myös kellari, toisin kuin Aarne Ervin taloihin. (Rakennusperinto.fi 2010.)

Todellinen käännekohta tyyppitalojen valmistuksessa tapahtui kuitenkin vuonna 1939, jolloin järjestettiin pientalojen tyyppipiirustuskilpailut. Kilpailuita järjestettiin kahdet, toinen Sosiaaliministeriön ja toinen Maatalousministeriön Asutusasiainosaston toimesta. Ehdotuksia tuli parisen sataa ja niistä Maatalousministeriön Asutusasiainosasto valitsi 23 parasta, jotka koottiin Maaseudun pienasuntojen tyyppipiirustusten vihkoon ja julkaistiin. (Arkistolaitos 2010.)

Tyyppipiirustusten pohjalta rakennetut talot olivat kooltaan pieniä ja suorakaiteen muotoisia. Ne poikkesivat aikaisemmasta maaseudulla vallinneesta rakennuskannasta uudenaikaisina ja perinteestä poikkeavina. Kuten kuvan 1 esimerkissäkin, talot olivat selkeitä ja tilajaottelu oli aiemman tupakeittiömallin vastainen jakautuessaan usein erikseen keittiöön, makuuhuoneeseen, olohuoneeseen ja eteiseen sekä mahdollisiin pesutiloihin. Nämä toiminnot kiertyivät usein hormin ympärille, jota pystyttiin näin hyödyntämään useissa huoneissa. (Saarikangas 2008.)

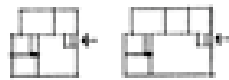
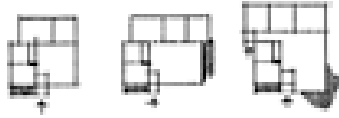

Kuva 1. Jälleenrakennuskauden tyyppitalo (Purho 2010).

Ennen sotia vallinnut perinteinen maatalo-asuminen alkoi väistyä 1920-luvulla. Hiljalleen teollistuvaan ja kaupungistuvaan yhteiskuntaan ajatus omakotitalosta sopi hyvin. Sen ajan puutarhakaupunkiajattelu ja työväen asuminen puhuivatkin omakotitalon puolesta. Omakotitalot tahdottiin tuoda myös työväenluokan ulottuville. Omakotitaloissa tuli olla pieni piha puutarhan viljelyyn. Sen miellettiin tuottavan elintarvikkeita ja taloudellista hyötyä. Tätä asumismuotoa pidettiin myös kansalaissodan jälkeen rauhaa rakentavana ja juurille sitovana juuri puutarhan hoidon ja vahvan kodinomaisen tunnelmansa takia. (Saarikangas 2008.)

Myös teollisuuden kasvu vaikutti 1900-luvun asuntorakentamiseen. Puutarhakaupunkien rinnalle tulivat teollisuuden asuinyhdyskunnat. Yhdyskuntia rakennettiin tehtaiden ympärille tarkoituksena luoda kestäviä ja hyvätasoisia asuinalueita ja näin ollen myös hyvät elinolosuhteet ja yhteisöllisyudentunne tehtaan työntekijöille. Kaikille johtajista insinööreihin ja työläisiin rakennettiin omat asuinalueensa, ja monesti alueille suunniteltiin myös rakennuksia yhteisiä toimintoja ajatellen.

Alvar Aallon A. Ahlström Oy:lle 1940-luvun alussa suunnittelema AA-järjestelmäkonsepti esitehdasvalmisteisille puurakenteisille pienomakotitaloille mahdollisti suuren harppauksen omakotitalojen rakentamisessa. Järjestelmä vastasi erityisen hyvin tehdastyöväen asumisongelmiin, sekä sodan aikaiseen ja jälkeiseen asuntopulaan ja jälleenrakennuskauden tarpeisiin. Alvar Aallon ennen sotaa suunnittelemiin Standardmalleihin verrattuna AA-järjestelmä oli uudistuksellinen tarjotessaan eri variaatioita talomalleihin. Alvar Aalto suunnitteli kaikkiaan 63 variaation malliston, jota voitiin muunnella vielä mahdollisilla suunnitelmissa kellarista ja ullakosta. Kuvassa 2 on esitetty perusvariaatiomalleja muutamista AA-järjestelmän variaatio- ja laajennusmahdollisuuksista. Ikävä kyllä A. Ahlström Oy ei ollut halukas toteuttamaan Alvar Aallon ideoita malliston testaus- ja näyttelyalueesta eikä katalogista, jossa olisi kerrottu mm. talojen laajennusmahdollisuuksista tarkemmin. Myös koko mallisto kärsi karsinnasta, kun tuotannossa keskityttiin suurimmaksi osin vain helposti markkinoitaviin edullisimpiin Alvar Aallon suunnittelemiin variaatioihin. (Alvar Aalto's Architecture 2011.)

Kuva 2. AA-järjestelmään kuuluvien tyyppitalojen perusvariaatiomalleja (Alvar Aalto's Architecture 2011).

2.1 Ahlströmin tyyppitalot Varkaudessa

Alvar Aalto pääsi vaikuttamaan myös Varkaudessa tehdasyhteiskunnan asumiseen jo aiemmin hänen kanssa yhteistyössä olleen A. Ahlström Oy:n kautta. A. Ahlström havaitsi 1930- ja 1940-lukujen taitteessa alueella vallitsevan asuntopulan ja tähän asuntojen tarpeeseen A. Ahlström Oy päätti vastata kaavoittamalla Varkauden itäisessä osassa sijaitsevan jo tehtaan omistuksessa olevan Könönpellon asuinalueeksi. Kaavoitusta suunnittelemaan A. Ahlström pyysi Alvar Aaltoa. Alvar Aallon kanssa yhteistyötä tehdessä A. Ahlström Oy:stä alkoi kehittyä 1937 vuodesta lähtien hiljalleen sen ajan edelläkävijä tehdasesivalmisteisten puutalojen valmistajana. (Suomen rakennustaiteen museo 2011c; Suomen rakennustaiteen museo 2011a.)

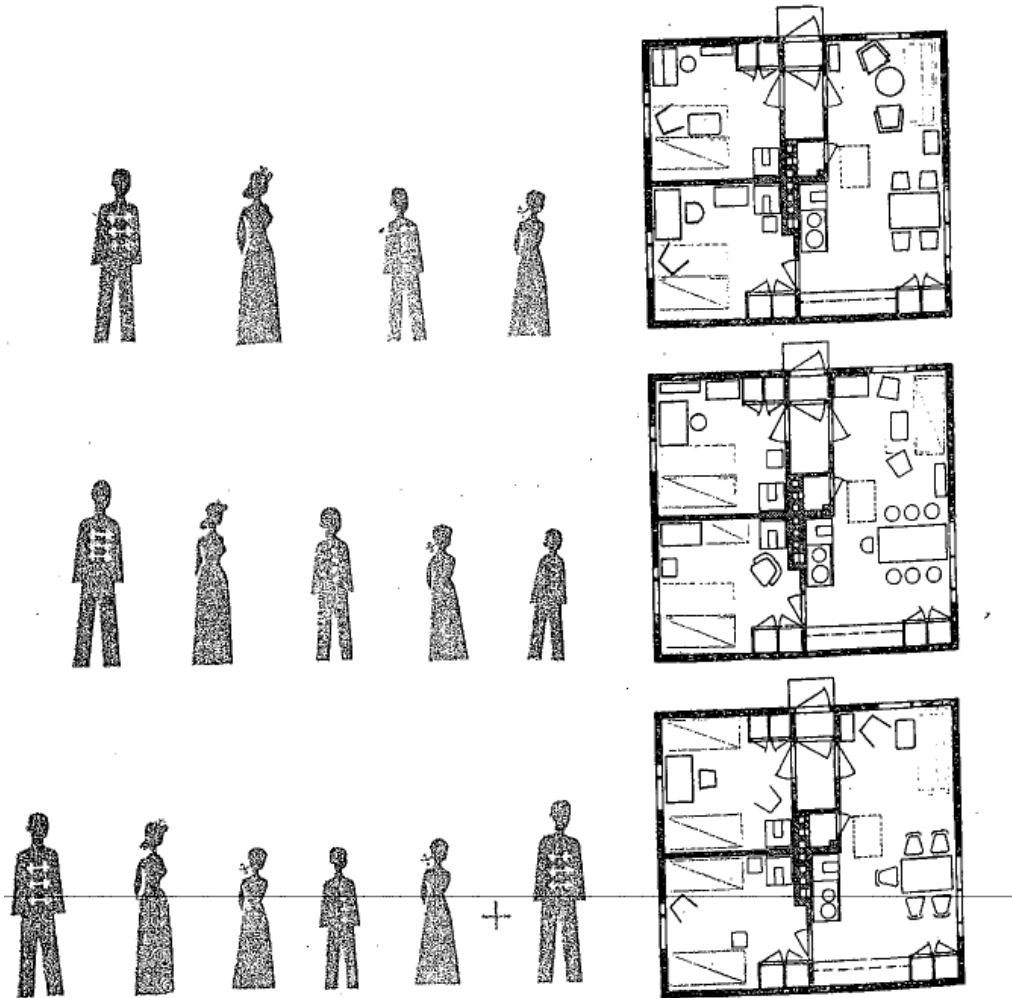
Kaavoituksen suunnittelu aloitettiin 1941–1942. Ensin Alvar Aalto sai suunniteltavakseen Könönpellon poikki kulkevan rautatien eteläpuolisen alueen. Alvar Aalto kaavoitti alueen omakotitaloalueeksi. Kaavamääräykset sisälsivät tiedot rakennuksen sijoittelusta tontille sekä myös talotyypin, joka siihen tuli rakentaa. Nämä talotyypit olivat A. Ahlström Oy:n mallistoista. Alueelle suunniteltiin yhteensä toistakymmentä omakotitalokorttelia. Kulun tonteille Alvar Aalto toteutti pienin ja kapein kylätiemäisin tein. Ainoastaan aluetta ympäröivät tiet olivat suurempia. Tällä tavoin Alvar Aalto pyrki tuomaan asuinalueelle kyseisen ajan kylämäisyyttä ja luonnonläheisyyttä. Kulkuliittymiä alueelle ei ollut monia, ja asuinalueen tiet ja tontit Alvar Aalto oli kaavoittanut myötäilemään pehmeästi maanpinnan muotoja ja luontaisia korkeusvaihteluita. (Suomen rakennustaiteen museo 2011c.)

Ensimmäiset talot alueelle rakennettiin vuonna 1942. Talot olivat A. Ahlström Oy:n mallistoista, Alvar Aallon heille jo aiemmin 1930-luvulla suunnittelemissa AA-järjestelmän taloja, sekä niistä vähäisillä muutoksilla luotuja A-taloja. Ensimmäiset rakennetut olivat sotainvalideille suunniteltuja invaliditaloja, AA-järjestelmän tyyppi 35, joihin tehtaan palveluksessa työskennelleet ja sodassa loukkaantuneet miehet perheineen saivat jäädä asumaan nimellisellä korvauksella. Kuvassa 3 näkyy alueelle myös rakennettuja tehtaan A-järjestelmään kuuluvia tyyppi 1.41 taloja. Nämä perustuivat suoraan aiemmin rakennettuun AA-järjestelmän tyyppiin 35. (Suomen rakennustaiteen museo 2011c.)

Kuva 3. Könönpellossa sijaitsevia A-järjestelmän tyyppi 1.41 taloja (Suomen rakennustaiteen museo 2011c).

A-järjestelmään kuuluva tyypitalo 1.41 oli rajallisista asuinneliöistään huolimatta hyvin käytännöllinen pientalo. Se sopi erinomaisen hyvin yhdeksi tehdasyhdyskunnan talomalleista ja vastasi jälleenrakennuskauden haastaviin tarpeisiin. Talomallia suunniteltaessa on otettu huomioon kasvavan perheen tarpeet muun muassa kalusteiden järkevien siirto- ja lisäys vaihtoehtojen muodossa kuten kuvassa 4 näkyy.

Kuva 4. Rajallisista asuinneliöistään huolimatta mallissa 1.41 on monia vaihtoehtoja vuoteiden sijoitukseen, ja näin myös makuupaikkojen lisäys on helppoa (Alvar Aalto - säätiö 2010).

Sodat hidastuttivat rakennustoimintaa, mutta sotien jälkeen, vuonna 1944, oli aika kypsä Alvar Aallolle kaavoittaa myös Könönpellon pohjoispuolinen alue. Alueen kaavoitus suunniteltiin samankaltaiseksi rautatien eteläisellä puolella sijaitsevan alueen kanssa ja vuoden 1945 syksyllä Könönpellon alue kattoi jo 370 pientalon tonttikaavoituksen. Sodan jälkeen A. Ahlström Oy tarjosi valmiista tonteista 204 yhtiön työntekijöille heidän työpanostaan vastaan. Työntekijöiden tuli sitoutua tehtaan työntekijöiksi

kahdeksikymmeneksi vuodeksi, jonka jälkeen he saivat lunastettua tontin velkakirjan itselleen. Muut tontit myytiin vuokraamisen sijaan. A. Ahlström Oy antoi myös mahdollisuuden tontin omistajille joko rakentaa talonsa itse kaavoituksen tonttikohtaista talosuunnitelmaa ja piirustuksia tarkasti noudattaen, rakentajan itse hankkiessa myös rakennusmateriaalit, tai ottaa tehtaalta talopaketti asennuksineen ja tehdastuotantoisine materiaaleineen, jolloin valmis talo luvattiin olevan kaksikymmentä prosenttia itse-pystytettyä halvempi. (Suomen rakennustaiteen museo 2011c.)

Näillä toimilla, yhtiön työntekijöiden sitoutuminen kahdeksi vuosikymmeneksi, ei tontin vuokrausta, tarkat rakennusohjeistukset ja kaavamääräykset sekä ohjaus tehdasvalmisteiseen taloon, pyrki A. Ahlström Oy luomaan alueesta siistin, yhtenäisen ja viihtyisän asuinalueen, jolle asukkaat juurtuisivat ja tuntisivat näin ollen myös halua ja tarvetta pitää siitä huolta. (Suomen rakennustaiteen museo 2011c.)

A. Ahlström Oy kehitti talomalleilleen myös laajennusohjeet, mutta ikävä kyllä näitä ohjeita ei ole juuri käytetty. Nykyään Könönpellon asuinalue on Alvar Aallon 1940-luvulla suunnittelemaa maisemakuvaa huomattavasti rikkonaisempi. Laajennuksia on tehty suunnitelmista poiketen, julkisivuremonttien yhteydessä tehdyt materiaalivehdoitukset ja detaljimuutokset, samoin kuin ikkunaremonttien yhteydessä tehdyt valinnat, ovat vaikuttaneet olennaisesti alkuperäiseen hyvin niukkaan ja eleettömään muotokieleeseen. Positiivisena asiana alueen rakennuskohtaisista epäedullisista muutoksista huolimatta voidaan kuitenkin pitää alueen asemakaavallisten periaatteiden säilymistä, sekä sitä, että vain harvoja alkuperäisiä rakennuksia on täysin korvattu uudella rakennuskannalla. 18.3.1999 Könönpellon alueelle luotiinkin uusi asemakaava, joka velvoittaa alkuperäisten invaliditalojen ja A-talojen korttelien yleisilmeen säilytettävän ja vanhaa rakennuskantaa suojeltavan. Asetuksessa on mm. tonttien kerrosneliömääriä laskettu ja mahdolliset laajennukset on määrätty rakennettavan pihan puolelle katukuvan säilyttämiseksi. Myös kattokulmiin ja muihin detaljeihin sekä esimerkiksi julkisivuväreihin on kaavassa puututtu. Könönpellon suojelusta on laitettu ehdotus museovirastolle. (Suomen rakennustaiteen museo 2011c.)

2.2 Rintamamiestalot

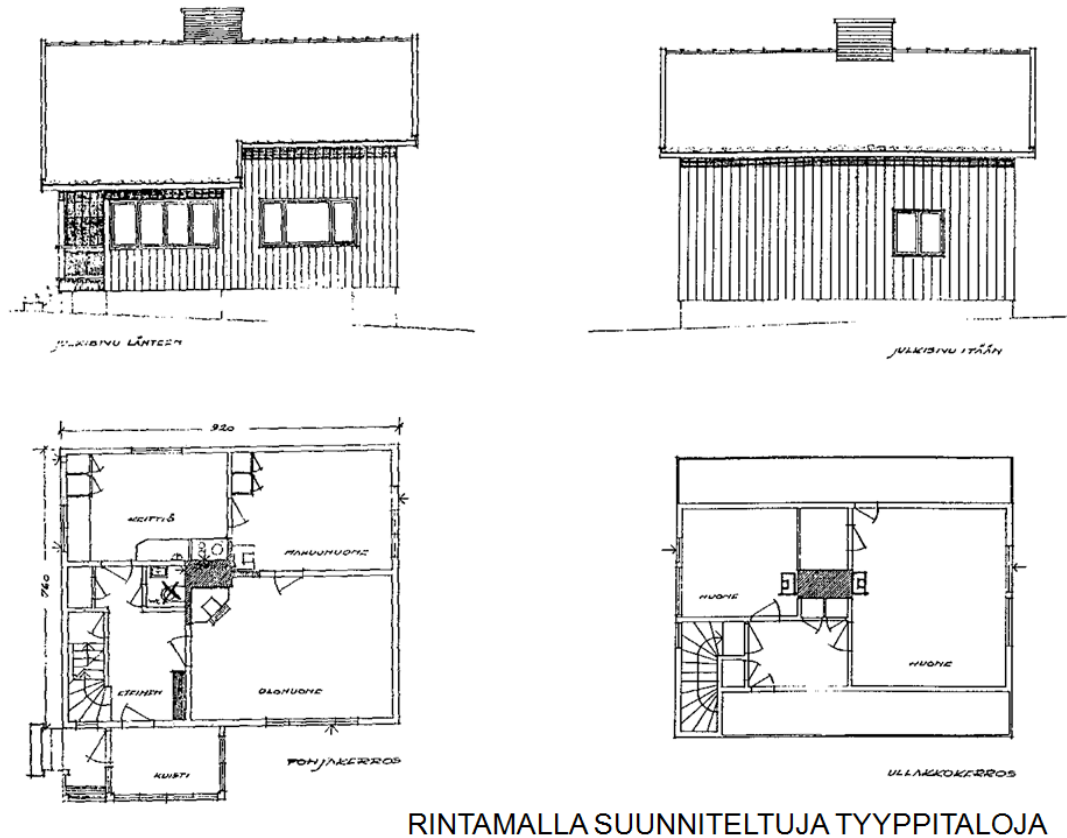
Sotien aikaiseen ja jälkeiseen 1940–1950-luvuilla vallinneeseen asuntopulaan saatiin myös Alvar Aallon suunnittelempien tyyppitalomallistojen lisäksi valtion eri ministeriöiden sekä Suomen arkkitehtiliiton kautta lukuisia tyyppitalomalleja sekä Rakennus-

tietokortisto, joka sisälsi erilaisia standardeja sekä tyyppitalopiirustuksia. Näillä kansallisilla, ja myös yksityisten rakentajien käyttöön saatavilla ilmaisilla toimilla pyrittiin vastaamaan suureen sodan aiheuttamaan asuntotarpeeseen monien kotien tuhouttua ja toisten jäätyä luovutetuille alueille. Jälleenrakentamista vaikeutti suuresti vielä sodan edetessä kasvavat materiaali- ja työvoimapula sekä Neuvostoliitolle maksetut sotakorvaukset. Taloja oli kuitenkin rakennettava, vaikka olosuhteet olivat vaativat. Asuntoja jouduttiin rakentamaan resurssien ollessa pienemmät kuin ennen, tarpeen ollessa aiempaa suurempi ja aikataulujen ollessa kireämmät pitkiin aikoihin. Näihin yhteiskunnan vaatimuksiin ja tarpeisiin valtion ohjaaman standardisoimistyön tuloksena syntyivät niin kutsutut rintamamiestalo. (Jyväskylän omakotitaloaluetta 2011; Suomen rakennustaiteen museo 2011b.)

Rintamamiestaloiksi kutsuttiin puolitoistakerroksisia, harjakattoisia ja useimmiten lautaverhoiluja, toisinaan myös rapattuja, omakotitaloja. Sodasta johtuvan rakennusmateriaalipulan sekä ammattitaitoisen työvoiman pulan vuoksi rintamamiestaloja rakennettiin pääosin puusta. Puu oli ainoa materiaali, jota oli edes jossain määrin asuntotuotannon saatavilla ja se oli myös helpoin materiaali rakentaa ilman suurempia kirvesmiestaitoja. Perheet olivat pääosin vastuussa oman talonsa pystyttämisestä, joko valmiin talopakettien muodossa tai standardisoiduista tarvikkeista. Myös talkoohenki oli yleistä sotien aikaan, ja niin apua saatiin ja annettiin naapureiden kesken. (Suomen rakennustaiteen museo 2011b; Suomen rakennustaiteen museo 2011d.)

Rintamamiestalojen huonejaottelu määräytyi paljolti savupiipun sijainnin mukaan. Sodan aikaan vallinnut tarvikepula ulottui myös tiilen saatavuuteen, ja näin ollen rakennettaviin omakotitaloihin ei ollut mahdollista rakentaa kuin yksi savupiippu. Lämpötaloudellisesti se sijoitettiin keskelle taloa, kuten kuvasta 5 voidaan todeta, ja näin muodostui neliömäinen rakennuksen pohjamuoto sekä savupiippua kiertävä huonejako: keittiö, olohuone, makuuhuone ja eteinen. Korkean katonsa, kattokaltevuus oli 1:2–1:4, ansiosta rintamamiestaloon oli mahdollista halutessaan rakentaa toimiva käyttöullakko. Usein tehtiinkin joko niin, että ullakko rakennettiin myöhemmin, tai sitten sinne saatettiin ottaa vuokralaisia. Näin säästettiin rakennuskuluissa tai voitiin saada hieman tuottoa vuokralaisista. Mahdollisten vuokralaisten takia käynti ulos sekä ullakolle oli mahdollista rajata eteistilasta tuulikaapilla ja lopputilaa pystytettiin näin käyttämään erilaisiin mm. kodinhoidollisiin toimiin ja säilytystiloiksi. (Suomen ra-

kennustaiteen museo 2011d; 1940- ja 1950-luvun omakotialueiden rakentamistapaohjeet 2011.)

RINTAMALLA SUUNNITELTUJA TYYPITALOJA

Kuva 5. Rintamamiestalo (Purho 2010).

Näiden seikkojen pohjalta syntyi yhä vieläkin hyvin tunnettu rintamamiestalo, tyyppitalo, jonka ohjein ja standardein monet sodasta palaavat ja evakuoitunut perheet rakensivat itselleen omakotitalon kodiksi. Rakentaminen alkoi pääasiassa maalta, jossa silloinen väestö pääosin asui, mutta siirtyi hiljalleen myös enemmän esikaupunkeihin muun muassa tehtaiden tarvitseman työvoiman myötä. Kaavoitustyön edetessä nopeasti ja tonttien tarpeen ollessa myös suuri syntyi kaupunkeihin ja tehtaiden läheisyyteen monia jälleenrakennuskauden alueita. Näitä alueita leimasi toistuvuus ja omakotitalojen noppamainen massoittelu. Tontit olivat monesti suorakulmion mallisia ja talot olivat yleensä sijoitettu tontin editse vievän tien varteen. Mahdolliset pihavarastot rakennettiin pihan perälle. Esimerkiksi Jyväskylän Kypärämäen alueelle rakennetulla rintamamiestaloalueella, kuva 6, näkyy hyvin jälleenrakennuskauden noppamainen rakennussijoittelu ja -massoittelu. Jopa ankaran oloisia yksinkertaisia linjoja ja monotonista massoittelua pehmensivät kuitenkin alueiden luonnolliset maanpinnan muodot ja vapaamuotoinen ja polveileva katuverkosto. Tyypillistä olivat myös pensasaidat nykynormeihin verrattuna suurta tonttia rajaamassa, nurmi päällystämässä pihaa ja

hyötykasvimaa tuottamassa elintarvikkeita takapihalla. Nykyään myös runsas ja täysikasvuinen puusto leimaa jälleenrakennuskauden alueita kuten kuvasta 6 voidaan myös todeta. (Suomen rakennustaiteen museo 2011b; Suomen rakennustaiteen museo 2011d.)

Kuva 6. Jyväskylän Kypärämäen rintamamiestaloaluetta (Säilyke – Säilytettävien pientaloalueiden selvitysraportti 2010).

Jotta näitäkin, ympäri kaupunkijamme ja maaseutuamme rakennettuja rintamamiestaloja ja -alueita, olisi ominaispiirteinen vielä jäljellä, tulee niitä suojella ja kohdella rakennushistoriaa kunnioittavasti. Esimerkiksi Jyväskylässä on monilla 1940–1950-luvuilla rakennetuilla rintamamiestaloalueilla kannustettu kunnostamisen ja huoltamisen yhteydessä mm. kattokaltevuuden ja räystäskorkeuden säilyttämiseen niin, että harmonia viereisten talojen kanssa säilyisi ja kaltevuus olisi 1:2–1:4 ja korkeus olisi 4,0–5,5 metriä. Myös julkisivuverhous on suositeltu pidettävän lautaverhouksena ja

käytettävän samaa lautaverhousmallia kuin aiemminkin. Julkisivun maalaukseen suositellaan rakennusaikana käytetyn maalin tavoin peittomaalia. Ikkunoita ja ovia kunnostettaessa ja mahdollisesti vaihdettaessa tulisi ottaa huomioon niiden alkuperäinen muototyyppi, puitejako ja koko sekä puitteiden väri. Perinteisesti ikkunanpuitteet ovat olleet valkoiset tai saman julkisivun maalauksessa käytetyn värin tummempi sävy, jota on käytetty julkisivun maalauksessa. Tuuletusluukullisia ikkunoita ei ole suositeltu. (1940- ja 1950-luvun omakotialueiden rakentamistapaohjeet 2011.)

Tontin tilankäyttöä ajatellen Jyväskylän rintamamiestaloalueilla on annettu suosituksia esimerkiksi piharakennusten sijoittamiseen pihan perälle niin, että niin kutsuttu palokuja yhdessä viereisen tontin piharakennuksen kanssa säilyisi. Piharakennuksen olisi myös noudatettava maksimipituuksia, -leveyksiä ja -korkeuksia. Nämä mitat ovat 12 metriä pituussuunnassa, 6 metriä leveysuunnassa sekä 3 metriä räystäskorkeutta. Myös päärakennuksen tulee noudattaa maksimimetrimääriä. Päärakennukselle ne ovat 14 metriä julkisivupituutta, 9 metriä rakennussyvyyttä ja 4,0–5,5 metriä räystäskorkeutta. Nämä mitat on otettava huomioon myös mahdollisissa päärakennuksen laajennusmuutoksissa. Jos esimerkiksi yhtenäinen julkisivupituus ylittyy laajennuksen myötä, voidaan laajennusosa toteuttaa porrastamalla ja siirtämällä sen keskilinjaa näin sisemmäs pihalle päin. Aina on kuitenkin ensisijaisesti mietittävä, jos asunnossa olisi esimerkiksi niin sanottuja hukkatiloja tai rakentamatonta ullakkoa tai kellaria, joita voitaisiin käyttää ja näin ehkäistä alueen noppamaisen massoittelemisen rikkominen. (1940- ja 1950-luvun omakotialueiden rakentamistapaohjeet 2011.)

Rakennettaessa käyttämätön ullakko asumiskäyttöön on valonsaanti tilaan kannustettu toteutettavan mieluiten päätyikkunoilla tai pienillä sivuikkunoilla tai sitten tarkasti harkiten sopivilla kattolappeeseen sijoitettavilla ikkunaulokkeilla. Myös piharakennuksen laajennus- ja kehitysmahdollisuuksia on hyvä pohtia. Kaavan niin salliessa voidaan sinnekin lisätä asuinkäyttöön soveltuvia tiloja, esimerkiksi sauna tai työtilaa. Jolleivät tilanlisäys ja tavoiteltava hyöty kuitenkaan onnistu muuten kuin päärakennusta laajentamalla, on ehdottomasti otettava huomioon, että laajennusosa on sopusuhteissa alkuperäisen rakennusmassan kanssa eikä riko alueen yleistä olemusta. Laajennus on siis pyrittävä rakentamaan ensisijaisesti kadun puoleisesta tontin sivusta pois päin ja toteutettava esimerkiksi kattoratkaisut muu rakennus huomioon ottaen. Muussakin tontin lisärakentamisessa tulee olla tarkka ja tehdä vain välttämättömät muutokset rakennusten massasuhteisiin. Aina mahdollisten rakennus- ja huoltoprojek-

tien yhteydessä olisi myös hyvä vaalia ajan pihoille tyypillistä kasvillisuutta ja vehreyttä, joka tuo oman kortensa alueiden tunnelmaan ja viihtyvyyteen. (1940- ja 1950-luvun omakotialueiden rakentamistapaohjeet 2011.)

3 SUNILAN ALUE

3.1 Sunila

Sunila Oy perustettiin vuonna 1928. 1870-luvulla Kotkan ja Kymin alueelle rakennettiin yhdeksän sahaa, yksi näistä oli Sunilan saha. Viisi puunjalostusyritystä osti yhdessä Sunilan sahan vuonna 1928, sahatoiminta lopetettiin ja vuonna 1936 päätettiin rakentaa sulfaattiselluloosatehdas Pyötisen saareen ja sen viereen mantereelle tehtaan asuinalue. Hankkeen johtamisesta ja suunnittelusta vastasivat Harry Gullichsen, Lauri Kanto, Aulis Kairamo ja Alvar Aalto. Tehdasrakennusten suunnitelmat ovat pääosin Lauri Kannon käsialaa, kun taas Alvar Aalto sai toteuttaa näkemyksensä asuinalueen kaavoituksessa ja asuinrakennusten suunnittelussa. Sunilan tehtaan sekä asuintalojen rakennus aloitettiin vuonna 1936. Alueen intensiivinen rakentaminen kesti muutaman vuoden ja vuonna 1939 suurin osa Sunilan rakennuksista oli valmistunut. Viimeiset asuinrakennukset valmistuivat vielä 1960-luvulla. (Momoneco 2000.)

3.2 Sunilan alue ja sen talotyypit

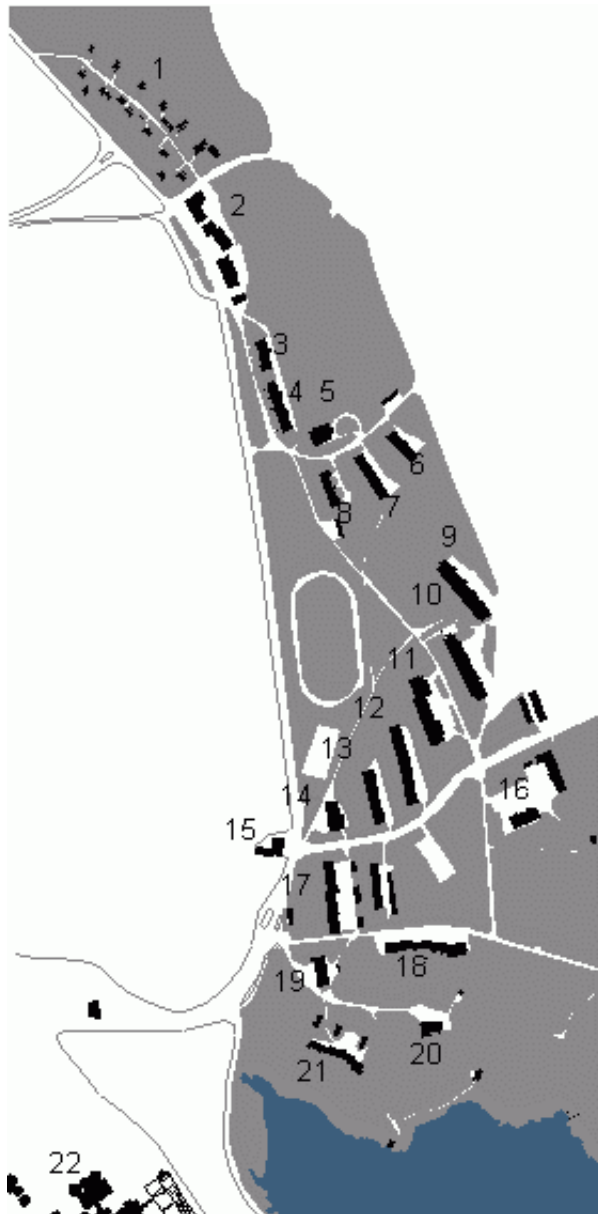
Asuinrakennusten sijoittelussa ja alueen kaavoituksessa Alvar Aalto otti huomioon maan pinnan muodot, meren sijainnin sekä ilmansuunnat. Rakennukset sijaitsevat loivaan rinteeseen pehmeästi sijoittuen siten, että rannassa olevat rakennukset ovat matalampia ja eivät näin estä näkymää taaempaa rinteeltä. Myös luonnon valo on otettu huomioon rakennusten sijoituksessa siten, että niiden pääjulkisivut ovat lounaaseen ja länteen päin. Näin maksimoitiin päivänvalon pääsy asuntoihin. Alueen kokonaiskuva on vapaa, tilava ja luonnonläheinen. Tehtaan hierarkia näkyi johdon asuntojen sijoittelussa tehtaan läheisyyteen ja siitä alenevassa arvojärjestyksessä asuntojen sijoituksessa kauemmas rannasta ja tehtaasta sekä korkeammalle rinteeseen. (Momoneco 2000.)

Asuinrakennusten rakentaminen aloitettiin vuonna 1936. Vuonna 1937 saatiin valmiiksi johtajan asunto Kantola (kuva 7, numero 20) sekä rivitalot Rantala insinööreille ja Mäkelä työnjohtajille (kuva 7, numerot 21 ja 17). Samoihin aikoihin valmistui myös Valliniemen lämpökeskus (kuva 7, numero 19) sekä sauna ja posti. Ensimmäisen ra-

kennusvaiheen päättivät työväen asuintaloiksi tarkoitetut ketjupalot Mäntylä ja Honkala (kuva 7, numerot 13 ja 12) vuoden 1937 lopulla. Mäntylä ja Honkala poikkesivat rakennustavaltaan muista niiden ollessa muuratut kevytbetoniharkoista tiilen sijaan. Kaikkia asuinrakennuksia, Puistolan alue lukuun ottamatta, yhdistää kuitenkin julkisivua hallitseva valkoinen kalkkislammaus. (Momoneco 2000; Pro Sunila 2011.)

Vuonna 1938 alkoi toisen rakennusvaiheen pohjustaminen. 1938 toukokuussa Sunila Oy perusti EKA:n (Etelä-Kymin Asuntorakennus Oy) yhdessä Karhulan ja Hallan tehtaiden, Karhula Oy:n ja Kymin Oy:n kanssa. Toinen rakennusvaihe käsitti viisi kerros-/terassitaloa ja pientaloalueen yhtiön henkilökunnalle sekä EKA:n lämpökeskuksen. 1938 valmistuivat toisen rakennusvaiheen ensimmäiset rakennukset. Näitä rakennuksia olivat terassitalot Karhu ja Päivölä (kuva 7, numerot 3 ja 4) sekä lämpökeskus (kuva 7, numero 5). 1939 valmistuivat kerrostalot Harjula, Kivelä ja Kontio (kuva 7, numerot 6,7 ja 8) sekä Puistolan pientaloalue (kuva 7, numero 1). (Momoneco 2000; Pro Sunila 2011.)

Vielä 1950-luvulla rakennettiin Sunilan silloisen asuinalueen laitamalle ylös mäelle kaksi kerrostaloa, Juurela ja Runkola (kuva 7, numerot 10 ja 9) sekä Sunilan kansakoulu (kuva 7, numero 16) rakennusmestari Vilho Rikan suunnittelemana. 1940–1960-luvuilla nousi myös Sunilan tien pohjoisempaan varteen, ennen Puistolan aluetta, asuinliikerakennuksia (kuva 7, numero 2) muun muassa Bertil Gripenbergin suunnittelemana. (Pro Sunila 2011; Museovirasto 2009.)

Kuva 7. Sunilan asuinalue ja sen rakennukset (Pro Sunila 2011).

Kokonaisuudessaan Sunilan asuinalueita voidaan sanoa rakennusajankohdan tyyli- ja muotoilun mukaisesti osaksi maamme funktionalistista rakennusperintöä. Alvar Aalto loi yksinkertaisuudesta kauneutensa luovan asuinalueen puhtaine ja valkoisine linjoineen sulautuen ympäristöön ja olemalla samalla harmonisesti osana kaunista ympärillä olevaa luontoa meren äärellä.

3.3 Puistolan pientaloalue osana Sunilaa

Vaikka Sunilan alue koostuukin suurimmaksi osin juuri kerros- ja rivitaloista, Alvar Aalto suunnitteli Sunilan asuinalueen reunalle myös pienen, kahdesta korttelista koostuvan pientaloalueen, Puistolan. Puistolan alue poikkeaa muusta Alvar Aallon Suni-

laan suunnittelemasta rakennuskannasta, ei pelkästään asumismuotonsa perusteella, vaan myös tunnelmaltaan ja väriykseltään. Muun Sunilan niin sanotusti auetessa rinteeltä pehmeästi luonnon muotoja mukaillen kohti merta ja tehdasaluetta Puistolan alue käpertyy sisäänpäin omaan rauhaansa. Puistolan alueen kahden korttelialueen jakava tie vie pääsyn tonteille ja päästää asukkaan omaan maailmaansa kuten kuvasta 8. voidaan todeta.

Kuva 8. Milla Koskivirran valokuva Puistolankujasta varhaisilta vuosilta (Wasastjerna 2010a).

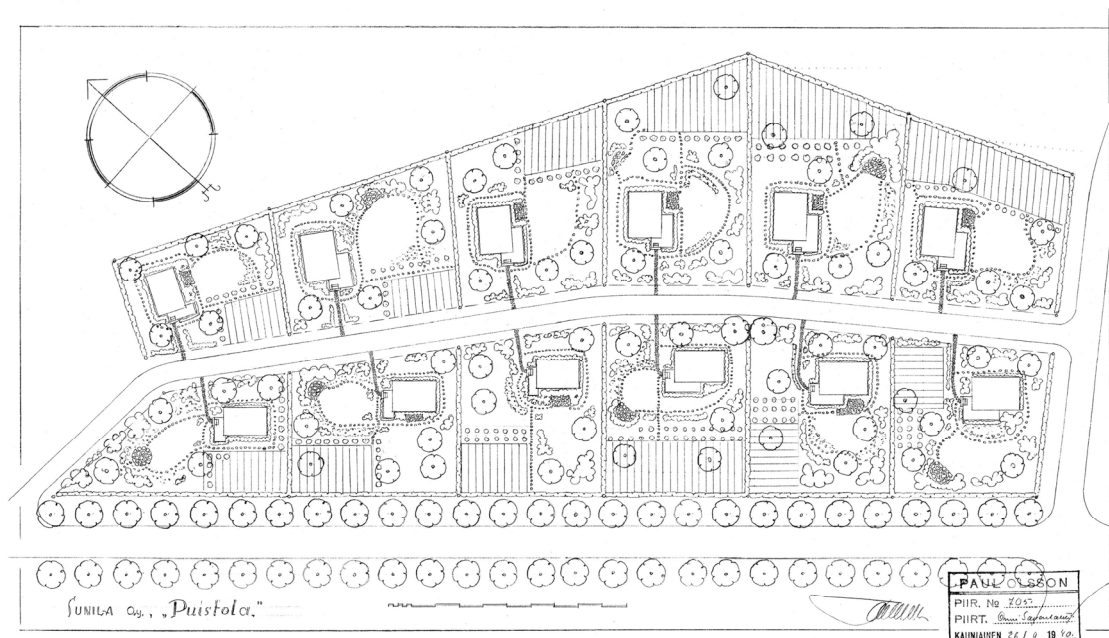
4 PUISTOLAN PIENTALOALUE

4.1 Puistolan alueen yleisilme ja pientalot osana aluetta

Yleisilme Puistolan asuinalueella on muotoutunut rakennusaikana vaikuttaneen funktionalismin myötä sekä sota-ajan realiteettien vaikutuksesta. Alvar Aalto kaavoitti ja suunnitteli kaksitoista pientä yhden perheen pientaloa Puistolankujalle, kummallekin puolelle kujaa kuusi taloa. Taloille kaavoitettu alue on kiilamaisen epäsymmetrinen, joten tonttien koot ovat vaihtelevia. Puistolankuja kulkee pehmeästi kaartuen kahden korttelin välissä.

Alvar Aalto suunnitteli tontit nykymittakaavaan nähden tilaviksi, kuten ajan tapana oli. Talot hän kaavoitti tonttien Puistolankujan puoleiseen reunaan, kuten kuvasta 9 voidaan nähdä. Sunilasta katsottuna vasemmalle jäävät talot on asetettu talon keskilin-

jan suuntaisesti tiehen nähden ja tontin vasempaan reunaan tieltä katsoen, ja Sunilasta katsottuna oikealle jäävät talot on asetettu talon keskilinja kohtisuoraan tiehen nähden ja edelleen vasempaan reunaan tieltä katsottuna.

Kuva 9. Puistolankujan alueen alkuperäissuunnitelma (Wasastjerna 2010a).

Näin talot, jotka olivat Alvar Aallon Varkauden tehtaalle suunnittelema C2- ja C3-tyyppitaloja, muodostavat Puistolankujan varteen sodanaikaisen ja -jälkeisen omakotitaloaluerakentamiselle tyypillisen noppamaisen massoitellun juurikin sijoittelun ja ulkomuotonsa yhteneväisyyden vuoksi (Wasastjerna 2010b, 12). Myös alkuperäiset kolmella vaakalaudalla ja verrattain harvalla tolppävälillä toteutetut tontteja ympäröivät puuaidat tuovat alueelle omaa rytmitystään kuten kuvasta 10 voidaan havaita.

Alun perin Alvar Aalto ei ollut suunnitellut tonteille tehtävän erillisiä piha- tai varastorakennuksia, aivan kuten kuvassa 10 niitä ei olekaan. Kuitenkin myöhemmin ovat kiinteistöjen omistajat rakentaneet erinäisiä piharakennuksia ja autotalleja tonteilleen. Nämä piharakennukset on rakennettu ilman yhtenäistä suunnitelmaa ja ne on sijoitettu eri puolille tontteja rakennuttajan oman mielen mukaisesti, noudattamatta selkeää linjaa.

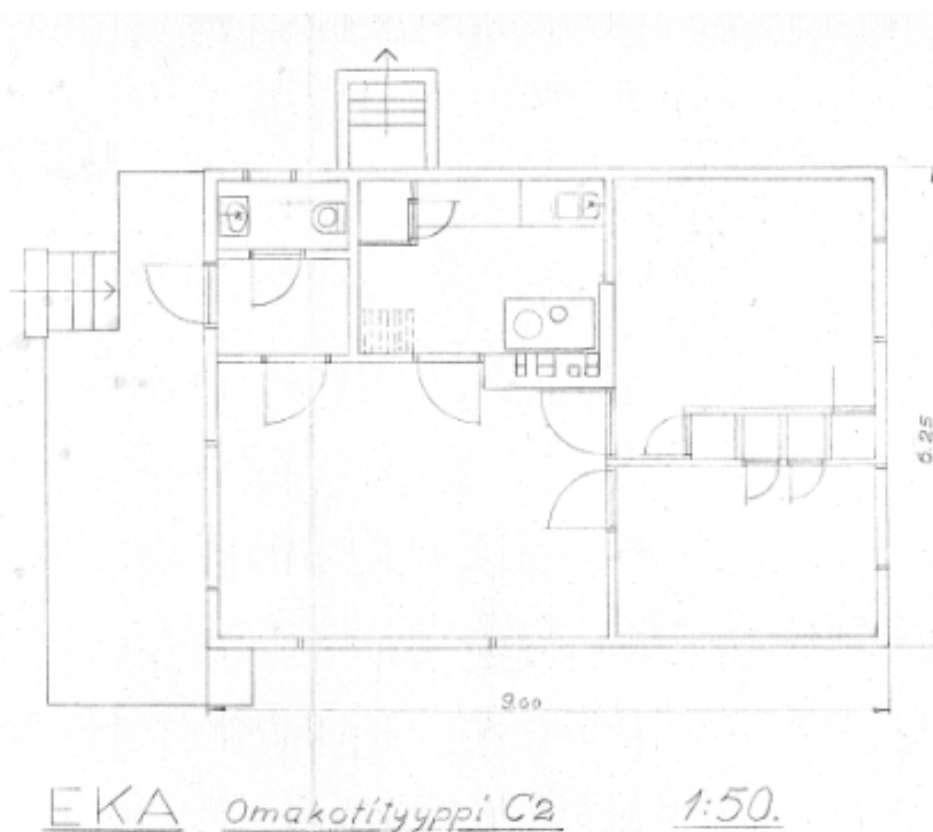
Kuva 10. Puistolan taloja valmistumisensa jälkeen (Wasastjerna 2010a).

4.2 Yksittäisen Puistolan talon tarkastelu aikansa tyyppitalona

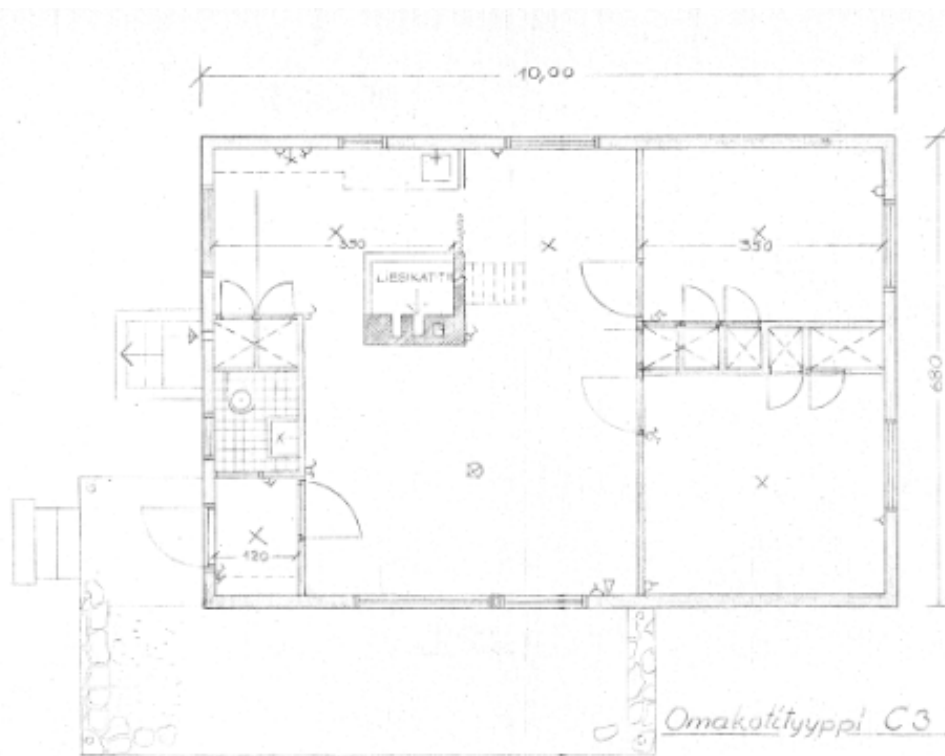
Puistolan alueen pientalot ovat Alvar Aallon Varkauden A. Ahlström Oy:lle suunnittelemissa tyyppitaloissa. Alueella on kahta tyyppitalomallia, C2, joka on 50 m², ja C3, joka on 60 m². Talot ovat tehdasvalmisteisista ja valmiiksi määrämittään saatuista rakennustarvikkeista rakennettuja rankorakenteisia pienpuutaloja betonisokkelilla ja osakellarilla (Wasastjerna 2010b, 145). Puistolan talot ovat hyvä esimerkki sodanaikaisesta ja -jälkeisestä pientalorakentamisesta. Rakennustyövoimasta ja -materiaaleista ollessa pulaa ja vilkkaan jälleenrakentamiskauden ollessa ovella, olivat ainoasta ongelmitta rakentamiseen saatavilla olevasta materiaalista eli puusta valmistetut esitehdasvalmisteiset talot hyvä vaihtoehto etenkin tehdasyhdyskuntien, kuten tässäkin tapauksessa, nopeaan ja varmaan rakentamiseen. Tyyppitaloina Alvar Aallon C2- ja C3-mallit olivat aikansa tyyllisuuntauksia mukailevia. Uudet funktionalistiset ajatukset selkeistä linjoista ja esimerkiksi rakennusten tilojen suunnittelusta niin, että ne palvelevat juuri tiettyjä toimintoja, näkyi Puistolan tyyppitaloissa kuten muissakin Alvar Aallon tyyppitalomalleissa. Puistolan tyyppitalomallit olivatkin muuhun Alvar Aallon tuotantoon verrattuna samat perusperiaatteet sisältäviä ja vahvasti samaa linjaa noudattavia.

4.2.1 Rakennuskautensa tuote

Kuten hieman myöhemmin rakennettujen rintamamiestalojen perusrakenteessa, myös Alvar Aallon suunnittelemissa lukuisissa malleissa sekä Puistolaan rakennetuissa tyyppitaloissa oli savupiippu, talon lämmin sydän, sijoitettu keskeiselle paikalle rakennusta. Kuten kuvista 11 ja 12 voidaan tarkastella talojen tilajaottelua, keittiö oli erillinen ja poikkesi aiemmin vallalla olleesta tupakeittiöajattelusta siinä, että ruokailu oli suunniteltu järjestettävän osana olohuonetilaa, ei keittiötä. Näin ruoanlaitolle ja astianpesulle järjestyi oma selkeä tilansa, samoin kuin sosiaaliselle kanssakäymiselle ruokailun tai muiden yhteisten aktiviteettien äärellä. Tämä seikka kulki läpi Alvar Aallon muidenkin talomallien. Myös lämpimän ja kylmän veden tulo sisään oli huomattavaa edistystä aiempaan asumiseen, samoin kuin sisällä sijaitseva wc. Makuuhuoneet yhdistyivät suoraan oleskelutilaan.

Kuva 11. Tyyppitalomallin C2 pohjapiirustus (Wasastjerna 2010a).

Kuva 12. Tyyppitalomallin C3 pohjapiirustus (Wasastjerna 2010a).

Ulkoisilta puitteiltaan Puistolän pientalot rakennettiin noudattamaan selkeää ja piirteiltään yksinkertaista arkkitehtuuria. Ajan modernia tyyliä toi epäsymmetrinen kattorakenne. Katon harjalinja oli suunniteltu talon keskilinjän sivuun siten, että pidempi kattolape jatkuu saumattomasti myös kuistin katoksi ja päättyy sitä kannatteleviin eleettömiin puupilareihin. Modernia linjaa jatkamaan Alvar Aalto suunnitteli ikkunoiden ja ovien ympärille kapean yksinkertaiset reunalistat, ja julkisivulaudoituksen malliksi hän valitsi vaakalimilaudoituksen jirrikulmilla ilman nurkkalautoitusta. (Wasastjerna 2010b, 146.)

Alkuperäisissä Alvar Aallon suunnitelmissa kattokulmat ovat olleet jyrkempiä, mutta toteutus on tehty loivempana. Samoin terassin kaiteet ovat olleet osa suunnitelmaa, pihaa rajaavien aitojen lailla kolmella vaakalaudalla suunnitellut, mutta nämä eivät syystä tai toisesta päässeet koskaan toteutusvaiheeseen asti. C2- ja C3-talomallit ovat olleet alun perin myös tarkoitettut laajennettaviksi tarpeen mukaan, mutta ikävä kyllä moduulipohjaista laajennusohjetta ei ole koskaan löytynyt. (Wasastjerna 2010b, 146.)

4.2.2 Puistolan tyyppitalojen nykytila

Näihin päiviin ovat Puistolan pientalot käyneet läpi monia muutoksia. Talot ovat nyky-yhteiskunnan normien mukaan pienehköjä, ja etenkin lapsiperheitä ajatellen tilat ovat pienet. Taloista puuttuvat ajanmukaiset sosiaali- ja peseytymistilat. Esimerkiksi suihkutilaa ei alkuperäisissä taloissa ole, toisiin se on remontin yhteydessä lisätty. Aikanaan peseytyminen oli suunniteltu järjestettävän tehdasalueen kaikille asukkaille yhteisessä sauna- ja pesularakennuksessa. Myös nykyään yleiset kodinhoitotilat puuttuvat Puistolan taloista, ja vaatesäilytys on hoidettu ainoastaan kaapein.

Tilat ovat siis rakennusaikansa mukaiset, tai voidaan jopa sanoa aikaansa nähden edistyneet, mutta nyky-yhteiskunnan mittapuun mukaan ne kaipaavat muutosta ollakseen riittävän toimivat. Tilanpuutteen vuoksi kolme näistä kahdestatoista talosta onkin laajennettu. Yksi näistä on Puistolankuja 1:n talo. Rakennus oli alun perin suunniteltu tehtaan palkkaaman kotitalousneuvojan palveluja varten. Talo toimi muun muassa neuvolana, siellä oli tilaa kangaspuille ja pihassa oli myös harjoittelukäyttöön tarkoitettu puutarha. Vuonna 1962 rakennus kuitenkin muutettiin asunnoksi ja tässä yhteydessä se myös laajennettiin. Laajennuksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Bertel Gripenberg, jonka käsialaa ovat myös Puistolan viereiset asuinliikerakennukset. Tämän jälkeen on myös kahta muuta Puistolan omakotitaloa laajennettu. Kaikissa tapauksissa laajennukset on tehty rakennusta pituussuuntaan jatkamalla. Yhdessä tapauksista laajennusosan kattokorkeutta on myös laskettu muuhun rakennukseen nähden.

Puistolan taloille on tehty monia muitakin ulkoisia muutoksia. Monissa ovat rakennushistoriallisesti arvokkaat kapeat ikkuna- ja ovilistoitukset vaihtuneet leveämpiin vuorilautoihin. Samoin on yhteen taloista asennettu nurkkalaudat rakennuksen nurkkiin ja näin piilotettu aivan oman vaikutelmansa julkisivuun antavat lautavuorauksen jiirikulmat. Myös ikkunoita on vaihdettu ja ikkuna-aukotusta muutettu. Terassin kaitteiden mallit ovat tätä nykyä vaihtelevat ja julkisivulaudoituksen värisävyt ja tummusaste ovat myös muuttuneet.

5 PUISTOLAN RAKENNUSPERINNÖN ARVONÄKÖKOHDAT

Kuten monilla muillakin vanhoilla asuinalueilla, myös Puistolassa näkymä on vehreä ja elävän idyllinen. Puut ja pensaat ovat täydessä mitassaan ja alue on viihtyisän kodikas. Rakennuskanta on yhdenmukaista, ja tontit ovat tilavia. Nykyajan uusiin kaavoi-

tettuihin omakotitaloalueisiin verrattuna Puistola on kuin keidas. Tonteilla on tilaa harjoittaa vaikkapa pienimuotoista viljelyä, ja lasten leikkeihin ja harrastuksiin riittää myös tilaa. Aidan rajaamaa pihaa vartioi linjoiltaan kauniin yksinkertainen, alkuperäisiltä muodoiltaan eleetön ja ylväs rakennus.

Nämä Alvar Aallon nerokkaat tyyppitalomallit ilmentävät rakennustyyppille sopivaa ajan funktionalistista ja modernia muotokieltä ulkonaiselta olemukseltaan, tilajaottelussaan ja sisätilaratkaisuisaan. Jotta Alvar Aallon antama perintö ei häviäisi, tulee sitä vaalia pitämällä näistä taloista hyvää huolta ja säilyttää niiden tunnuspiirteet.

Talot ovat pienekköjä nykymittapuun mukaan, mutta mahdollisilla pienillä muutoksilla ja laajennuksilla, edelleen talon ominaispiirteitä tarkasti varjellen, voidaan niistä muuntaa oivallisia perheasuntoja. Sellaisinaan, kokoa muuttamatta, ne sopivat hyvin myös pienille perheille tai yksineläjille.

Jos alueen tyyppi- ja rakennuspiirteet saadaan säilytettyä ja rakennuksien historiaa vaalittua, näkyy se myös positiivisena asiana esimerkiksi asuntomarkkinoilla. Asuinalueena koko Sunilan arvostus on hiljalleen kohoamassa, ja osan positiivisesta muutoksesta on Puistolankin mahdollisuus saada. Tunnettuja rakennussuunnittelijoita arvostetaan ja maininta Alvar Aallosta tuo oman lisänsä rakennukselle. Tälläkään seikalla ei voida toki kaikkea pelastaa eikä ansiotta ratsastaa, eroa on kunnostamattomalla tai rakennushistorialliset ominaispiirteet kadottaneella 1930-luvun talolla ja esimerkiksi 2000-luvun pakettitalolla, on ensimmäiseksi mainittu sitten Alvar Aallon talo tai ei. Mutta eroa on myös 1930-luvun Alvar Aallon suunnittelemana, ajan henki ja monet tärkeät ominaispiirteet tallella säilyttäneellä, mutta myös nykyajan vaatimuksiin joustavalla vastaavalla tyyppitalolla sekä, edelleen, 2000-luvun pakettitalolla. Henkilökohtaiset arvokysymykset ovat niitä, mitkä jäävät ratkaisemaan.

6 KORJAUSOHJEISTO

Tämä korjausohjeisto käsittelee Sunilan Puistolankin aluetta. Korjausohjeistossa käsitellään suositeltavia korjaus- ja huoltotapoja alueen rakennuksille lähinnä julkisivun käsittelemällä ja tuodaan esiin muita asiaan liittyviä tärkeitä seikkoja, joita olisi hyvä pohtia alueen asunnon omistajana.

Jotta Puistolan alueen rakennushistoriallinen arvo säilyisi, tulee huolto- ja remontoititapoihin, sekä käytettäviin materiaaleihin ja työstötekniikoihin kiinnittää huomiota, ja tällä korjausohjeistolla pyritään siihen. Tässä ohjeistossa tulevat käsitellyiksi julkisivu, vesikatto, ikkunat sekä ulko-ovet, mahdolliset laajennukset sekä piharakennukset ja muita alueen yleisilmeeseen ja rakennushistoriaan sekä taloudelliseen arvoon liittyviä asioita.

Jos Puistolan taloista pidetään hyvää huolta ja niiden ominaispiirteet pyritään mahdollisuuksien rajoissa säilyttämään, samoin kuin alueen yleinen luonne, näkyy tämä alueen rahallisena arvon nousuna. Oikeanlaisista huoltotoimista ja terveestä omaisuuden kuntoa kohtaan osoitetusta välittämisestä on toki hyötyä kaikkien kiinteistöjen kohdalla, mutta erityisesti Puistolassa nämä seikat merkitsevät. Ei joka talo ole nykyään Alvar Aallon suunnittelema, puhumattakaan niiden hyvästä kunnosta ja säilytetyistä ja vaalituista ominaispiirteistä. On siis taloudellisesti ehdottomasti kannattavaa vaalia alueen arvokasta rakennuskantaa, ja näin myös Alvar Aallon jälkeensä jättämää rakennusperintöä.

6.1 Julkisivu

Julkisivumateriaalina Puistolan omakotitaloissa on käytetty alun perin vaakalimilautaa. Vaakalimilaudoitusta on tehty kulmajiirein ja ilman nurkkalautoja kuten kuvassa 13. Alkuperäisissä työselosteissa on merkintä ulkovuoren kaksinkertaisesta Xylamonkäsittelystä, joka oli rakennusaikaan käytetty, erittäin myrkyllinen puunsuoja-aine. Pintakäsittelynä laudoituksessa oli käytetty todennäköisimmin maalausta. (Wasastjer-
na 2010b, 41.)

Kuva 13. Puistolan tyyppitalo alkuperäisin vaakalimilaudoituksin ja kulmajiirein (Hokkanen 2011).

Nykyään talot ovat todennäköisesti alkuperäisiä värisävyjä tummempia ja voimakkaampia. Alkuperäisiä tarkkoja värisävyjä ei ole tiedossa ja niitä on mahdotonta arvailla, mutta vanhoista mustavalkokuvista voidaan päätellä kuitenkin värien tummenneen ja voimistuneen. Myös useampiin taloihin on laitettu nurkkalaudat ja näin peitetty laudoituksen jiirikulmat, kuten kuvan 14 talossa. (Wasastjerna 2010b, 41.)

Kuva 14. Puistolan tyypitalo alkuperäiset julkisivulaudoituksen kulmajiirit peittävin nurkkalautoituksin (Hokkanen 2011).

Ulkoseinien ollessa todella huonossa kunnossa ja korjaamisen ollessa vaikeaa on vaihtoehtona uusia koko julkisivulaudoitus. Uusiminen tulisi kuitenkin tehdä siten, että uusi julkisivulaudoitus olisi myös toteutettu vaakalimilautoituksena ja nurkat järein nurkkalautojen sijaan. Nurkkalaudat eivät kuulu rakennusajan tyyliin. Laudoitusta uusittaessa tulee käyttää kuumasinkittyjä Tyckert-nauloja ja naulata käsin perinteisellä tekniikalla naulainten sijaan. Uusittaessa koko verhousta on myös suositeltavaa palata alkuperäisiin värisävyihin ja käytettyihin pintakäsittelyaineisiin. Jos mahdollista voisi alkuperäistä maalia yrittää saada raaputtamalla esiin ja näin selvittää alkuperäinen värisävy. Jos taas on julkisivun kannalta mahdollista korjata vain vaurioituneet osat, on se ehdottomasti suositeltavampi tapa. Näin säästetään kustannuksissa sekä säästetään myös arvokkaat alkuperäiset materiaalit ja niissä säilyvä työstön ja käsittelyn jälki. Julkisivujen säännöllisistä huolloista tulisi huolehtia. Näin luonnolliset kosteus- ja lämpötilavaihtelut sekä auringon haitallinen vaikutus eivät pääsisi tekemään mittavia tuhoja ja suuremmilta korjauksilta vältyttäisiin. (Wasastjerna 2010b, 41.)

Jos seinärakennetta täytyy muuten uusia tai eristettä lisätä, tulee seinäpaksuuteen kiinnittää huomiota samoin kuin ikkunoiden ja ovien sijoitukseen seinien sisä- ja ulkopin-

nan suhteen. Myös sokkelin ja julkisivupinnan etäisyys toisiinsa nähden olisi suositeltavaa säilyttää.

6.2 Vesikatto

Kattomateriaalina Puistolan taloissa on alun perin käytetty bitumihuopaa rulla-asennuksena, kuten kuvan 15 talon katossa on käytetty. Sadevesikouruja tai reunapeltejä ei ole alkuperäisiin suunnitelmiin eikä toteutuksiin kuulunut vaan huopa on käännetty yksinkertaisesti ruodelaudoituksen reunan päälle kuvan 16 päätyreunan tapaan. Kattojen muoto on epäsymmetrinen, ja loivempi kattolape jatkuu saumatta terassin ja sisääntulon ylle. (Wasastjerna 2010b, 71, 72.)

Kuva 15. Puistolan tyyppitalo suositeltavalla rullabitumihuovalla katettuna (Hokkanen 2011).

Kuva 16. Suositeltava kattahuovan reunataitos lappeen päätysivussa. Sadevesikourut eivät sen sijaan ole suositeltavia (Hokkanen 2011).

Nykyään Puistolan talojen katoissa nähdään alkuperäisen rullahuovan sijaan myös palahuopakatetta, konesaumattua peltikatetta sekä muovipinnoitettua tiilijäljitelmäpeltikatetta. Myös kevytrakenteista muovivalokatetta löytyy yhden laajennetun talon terassikatteesta. Yhden laajennuksen yhteydessä on myös katon harjakorkeutta madallettu laajennuksen osalta. (Wasastjerna 2010b, 71, 72.)

Vesikaton tilaa olisi hyvä seurata aina tasaisin väliajoin. Kattoremontin tullessa ajankohtaiseksi suosituksena on, että uusi katto toteutettaisiin alkuperäismateriaalilla, rullabitumihuovalla. Tässä yhteydessä myös mahdollisista räystäskouruista ja reunapelleistä tulisi luopua ja toteuttaa katon reunakohdat reunakäännöksin kattahuovalla ja siten, että reunoihin naulattaisiin myös tippanokat samasta bitumihuovasta ehkäisemään veden kulku rakenteisiin, mutta silti säilyttäen ja palauttaen alkuperäisen ilmeen, johon nämä pienetkin seikat huomattavasti vaikuttavat. Laajennuksia rakennettaessa tulisi miettiä myös niiden harjakorkeutta ja ottaa huomioon alkuperäisrakennuksen epä-

symmetrisen katon lapekaltevuudet ja näiden mahdollinen jatkumo myös laajennusosan kattoon. (Wasastjerna 2010b, 71, 72.)

6.3 Ikkunat ja ulko-ovet

Puistolalan talojen ikkunat olivat alun perin sisään-ulos aukeavaa mallia. Ikkunatyypit olivat kaksi- tai kolmiruutuisia malleja ilman erillisiä tuuletusluukkuja. Ulko-ovet puolestaan olivat piirustusten mukaan puusta valmistettuja, mahdollisesti vanerista, ja niiden oikeassa yläreunassa oli kapea pystyikkuna. (Wasastjerna 2010b, 44, 51.)

Nykyään Puistolalan taloista suurimpaan osaan on vaihdettu ikkunat, ja alkuperäisistä ovista ei taida olla yhtään kappaletta jäljellä. Niihin taloihin, joihin ikkunanvaihdot on tehty, on niiden yhteydessä ikkunajakoa ja aukotusta muutettu. Myös kattoikkunoita on asennettu laajennusten yhteydessä. Ikkunan karmeja on maalattu ja niiden värisävyt vaihtelevat valkeasta tummanruskeaan. Myös alkuperäiset varsin kapeat ja eleettömät ikkuna- ja ovilistat on vaihdettu huomattavasti leveämpiin vuorilautoihin monissa taloissa. Itse asiassa Puistolankuja 7:n talo, kuvassa 17, on ainut, jossa alkuperäisen malliset kapeat listat ovat säilyneet. (Wasastjerna 2010b, 44, 51.)

Kuva 17. Puistolankujan talo numero 7 on alkuperäisimpänä säilynyt kaikista Puistolalan taloista. Vain siinä on vielä alkuperäiset kapeat ikkunalistat (Hokkanen 2011).

Jos mahdollista, olisi erittäin suositeltavaa, että tulevien ikkunaremonttien ollessa ajankohtaisia harkittaisiin vakavasti alkuperäisten säilyttämistä ja kunnostamista niiden talojen kohdalla, joissa alkuperäiset ikkunat ovat vielä tallella. Ammattitaitoinen kunnostus on, ei pelkästään rakennushistoriaa säilyttävä, vaan myös kustannuksia säästävä vaihtoehto. Monesti puuikkunat kestävät yllättävän hyvin aikaa, ja ne saadaan jopa melko pienilläkin asianmukaisilla kunnostustoimenpiteillä taas kuntoon ja käyttöikää jatkettua. Ikkunoiden huoltoon tulisikin kiinnittää huomiota. Ikkunan karmien kunto tulisi tarkistaa ja tarvittaessa hilseilnyt maali tai ylös pyrkivä puunukka tulisi kaapia ja hioa pois ja paljaat kohdat pohjakäsitellä ja sen jälkeen pintakäsitellä. Listojen kiinnitys olisi hyvä myös tarkistaa, ja jos nykyiset ikkunalistat ovat alkuperäisistä poikkeavat, suositellaan ne vaihdettavan alkuperäisen kaltaisiin, jotta saavutettaisiin talojen alkuperäinen funktionalistinen ja moderni yleisilme. (Wasastjerna 2010b, 46.)

Jos taas ikkunanvaihto on väistämättä edessä, tulisi vanhojen ikkunoiden tilalle suunnitella uudet pitäen tarkasti mielessä vanhojen ikkunoiden ikkunatyypin, asennustapa, karmiprofiilit, mekanismit, helat ja pintakäsittely. Myös vanhojen helojen ja lasien käyttöä uusissa ikkunoissa alkuperäistä tunnelmaa tuomaan olisi hyvä harkita. (Wasastjerna 2010b, 46.)

6.4 Piharakennukset ja laajennukset

Alun perin Alvar Aalto ei suunnitellut Puistolaa alueelle muita rakennuksia kuin asuintalot. Nykyään kuitenkin tilantarve on kasvanut ja Puistolaa tonteille on rakennettu asuintalojen seuraksi myös erinäisiä piharakennuksia, ja kolme asuintalon laajennustakin on toteutettu. Aivan alkuperäinen Alvar Aallon idea alueen talotyyppejä suunnitellessa oli, että talot olisivat olleet mahdollisia laajentaa tarpeen mukaan jälkepäin, mutta laajennusohjetta ei ole löytynyt (Wasastjerna 2010b, 146).

Nykyajan asuintilavaatimukset ovat kasvaneet, joten lisätilaa tarvitaan todennäköisesti useissa Puistolaa taloissa. Alueelle tulisi laatia yhteinen suunnitelma talojen laajennusta koskien siten, että laajennukset sopisivat Alvar Aallon tavoittelemiin funktionalistisiin piirteisiin ja ennemminkin toisivat esiin ajan henkeä kuin peittäisivät sen. Laajennuksia tehdessä tulisi ottaa huomioon alueen massoitteellisen yleisilmeen säilyminen.

Myös piharakennusten rakentamiseen tulisi kiinnittää huomiota, jotta nekään eivät rikkoisi alueen alkuperäistä harmoniaa vastaan. Piharakennustenkin rakentamiseen olisi siis hyvä laatia suunnitelma, josta kävisi ilmi, mihin tontin osaan olisi suositeltavaa rakentaa ja millainen rakennuksen tulisi pääpiirteiltään olla. Sekä päarakennusten ja mahdollisten piharakennusten tulisi tukea toisiaan alueen yhtenäisen noppamaisen massoittelun säilyttämiseksi ja saavuttamiseksi, ja jotta tähän päästään, tarvitaan alueelle yhdenmukaistavaa ja organisoitua rakentamista.

Sekä asuinrakennusten laajennukset että piharakennukset tulisi materiaaleiltaan vastata päarakennusten materiaaleja. Vesikaton tulisi olla katettu rullabitumihuovalla samoin reunataitosyksityiskohdin kuin päarakennuksenkin katto, ilman erillisiä sadevesikouruja. Julkisivussa tulisi käyttää vaakalimilaudoitusta nurkkajiirein ja maalattuna päarakennuksen väriin sopivalla sävyllä. Ikkunoiden ja ovien olisi niin ikään hyvä noudattaa päarakennuksen alkuperäistä linjaa ikkunan mallien sekä listoitusten suhteen. Laajennusten ja piharakennusten korkeutta olisi myös suositeltavaa harkita tarkkaan, jottei alueen rakennusmassoittelu kärsisi. Luontevaa voisi olla, että sekä laajennukset että piharakennukset olisivat alkuperäisiä päarakennuksia matalampia. Näin ne eivät vaikuttaisi hallitsevasti alueen rakennuskannassa. Myös Alvar Aallon suunnitteleman epäsymmetrisen kattomallin toisto laajennuksissa ja piharakennuksissa toisi yhtenäisyyttä alueelle. Kuvassa 18 on Sunilan asuinalueen ympäristösuunnitelman suunnitteluvaiheen 3 ehdotelma talojen laajentamista sekä piharakennusten sijoittamista ja niiden tulevaa mallia koskien.

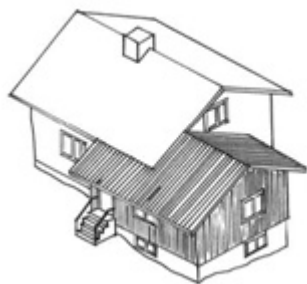
Kuva 18. Puistolankujalle tyypitalojen laajennusta ja pihavarastojen sijoittelua sekä mallia koskeva ehdotelma (Wasastjerna 2010a).

Laajennusten ja piharakennusten oikeaa sijoittamista tontille on tärkeää miettiä. Jo laajennetuissa taloissa laajennus on toteutettu talon pituussuunnassa jatkaen talon massaa joko kokonaan samassa linjassa kuvan 19 antamalla esimerkillä tai alkuperäiseen keskilinjaan nähden hieman sivussa ja päärakennusta matalampana kuvan 20 mukaisesti. Kyseiset laajennustavat ovat sopivia. Ne antavat mahdollisuuden melko runsaaseenkin lisätilaan ja samalla päämassoittelu säilyy, jota mahdollinen laajennuksen keskilinjan siirto ja harjakorkeuden laskeminen vielä tukevat. Toisaalta koko rakennusmassan jatkamisella pituussuunnassa saadaan yhtenäisempi ja eleettömämpi lopputulos. Molemmilla laajennustavoilla pystytään kuitenkin säilyttämään Alvar Aallon alkuperäinen rakennusten linjakas massoittelu verrattuna esimerkiksi talon pituuslinjaa kohtisuoraan asettuviin laajennustyyppeihin, kuten kuvassa 21 on esitetty. Laajennustapaa pitää harkita talon tyypistä, C2 tai C3, sekä talon tontille sijoittumisesta riippuen. Jo toteutetut laajennukset toimivat siinäkin suhteessa. Puistolankujalle kohtisuoraan asettuvia taloja on laajennettu koko talon massaa jatkamalla, kun taas sen myötäisesti sijoittuvaa taloa on laajennettu päärakennukselle alisteisella matalammalla ja sivusuuntaan siirretyllä laajennusosalla. Sunilan asuinalueen ympäristösuunnitel-

man suunnitteluvaiheen 3 ehdotelmassa Puistolankujalle kohtisuoraan asettuvia taloja on laajennettu kummallakin tavalla ja kadun myötäisesti asettuvia sivusuuntaan siirretyllä laajennuksella.

Kuva 19. Rakennuksen massaa kokonaisuudessaan jatkava laajennustapamalli (Purho 2010).

Kuva 20. Sivusuunnassa porrastettu laajennustapamalli (Purho 2010).

Kuva 21. Rakennusta sen pituuslinjaa kohtisuorassa laajentava malli (Purho 2010).

Piharakennusten sijoittelussa tulisi huomioida alueen yleisnäkyä. Jotta Puistolankujan yleisilme säilytettäisiin, olisi suositeltavaa rakentaa piharakennukset tonttien takaosaan. Näin piharakennukset eivät olennaisesti häiritse Puistolankujan katunäkymää.

Sekä laajennuksia että piharakennuksia koskien tulisi siis laatia koko aluetta koskevat suunnitelmat ja tehtävä asemakaavaan tarvittavat muutokset rakentamista ohjaamaan.

6.5 Muuta huomioitavaa

Puistolalan alueen tunnelmaan vaikuttavat itse rakennuksien lisäksi myös piha-aidat. Alkuperäiset aidat oli tehty yksinkertaisella kolmen vaakalaudan ja harvan tolppavälin mallilla. Kuvasta 22 voidaan todeta oikealla puolella sijaitsevan alkuperäisen aitamallin ja jälkeempään rakennetun, vasemmalla puolella sijaitsevan pystylauta-aidan ero. Alkuperäiset aidat antavat ilmavan ja eleettömän vaikutelman, toisinkuin aivan eri vaikutelmaan pyrkivät pystylauta-aidat. Nykyään Puistolassa on monia erilaisia aitoja, joten aitojen ollessa seuraavaksi kunnostustarpeessa olisi suositeltavaa palata takaisin alkuperäiseen aitamalliin.

Kuva 22. Puistolankuja. Piha-aidat (Hokkanen 2011).

Myös talojen terassien kaiteissa näkyy useita eri kaidemalleja. Alun perin Alvar Aalto suunnitteli taloihin piha-aidan mallia mukailevat kolmen vaakalaudan kaiteet, mutta näitä ei jostain syystä koskaan toteutettu. Suositeltavaa olisikin, että terassikaiteet rakennettaisiin Alvar Aallon suunnitelmien mukaiseksi.

Sekä piha-aitojen että terassikaiteiden palauttaminen/rakentaminen suunniteltuihin ja alkuperäisiin malleihin loisi alueesta yhtenäisemmän yhdessä muiden edellä suositeltujen, Puistolan tyyppitalojen arvoa säilyttävien ja jopa nostavien, entistävien kunnostustoimenpiteiden sekä hallitun rakentamisen kanssa.

Yleisesti olisi hyvä myös muistaa muutamia tärkeimpiä korjaamisen ja kunnostamisen peruseriaatteita. Yksi tärkeimmistä seikoista on muistaa jatkuva huolto. Näin vältetään turhat suuret remontit, säästetään alkuperäistä materiaalia ja työstöjälkeä sekä kustannuksissa. Jos kuitenkin rakennuksessa ilmenee huonossa kunnossa oleva rakenneosia, on se syytä tutkia huolella ja tämän jälkeen miettiä vaihtoehtoja. Aina kuitenkin on syytä ensisijaisesti pyrkiä mieluummin korjaamaan vanha kuin korvaamaan uudella. Jos kaikesta huolimatta käy niin, että vaurio osoittautuu vakavaksi ja rakenneosia korjauskelvottomaksi, on rakenneosan kaikki mahdolliset tiedot kirjattava ylös ja niiden avulla toteutettava uusi rakenneosia mahdollisimman samankaltaiseksi kuin aiempi. Jos uudesta osasta ei ole mahdollista tehdä täysin vanhaa vastaavaa mahdollisten nykynormien estäessä sen tai jos muutokset ovat perusteltuja, tulee kuitenkin ottaa selvää mahdollisuuksista säilyttää rakenneosan perusrakenne sekä ulkonäkö. (Wasastjerna 2010b, 16.)

Puistolan alueen korjaus- ja kunnostustöissä on aina kannattavaa ottaa yhteyttä päteviin ammattilaisiin, jos omat taidot niin töiden suunnittelussa kuin toteutuksessa tai rakennushistorian tuntemuksessa eivät riitä. Jos kuitenkin käy itse kunnostustöihin, niin muistisääntönä on hyvä pitää alkuperäisen materiaalin ja työtavan kunnioitusta ja käyttää siis samoja materiaaleja ja työtapoja niin pitkälle kuin mahdollista. Tämän ohjeen mielessä pitäessään ei voi mennä pahasti syteen eikä saveen, sillä niiden käyttö on jo testattu ja ainakin Puistolan tapauksessa hyväksi todettu. (Wasastjerna 2010b, 16.)

7 JOHTOPÄÄTELMÄT

Opinnäytteen tavoitteena oli tuottaa Pro Sunilalle Puistolan aluetta koskeva korjausohjeistus. Ohjeistuksen pohjalle haettiin tietoa muista 1930–1950-luvun tyyppitaloalueista. Näiden sekä Pro Sunilan antamien Puistolan lähtötietojen ja muiden aineistojen pohjalta muodostui Puistolan alueen korjausohjeistus.

Korjausohjeistusta voidaan käyttää Puistolan alueen tulevissa huolto- ja korjaustöissä ohjenuorana, ja se myös täydentää muuta Sunilan aluetta koskevaa jo tehtyä korjausohjeistusta.

Opinnäytetyötä tehdessä kävi ilmi, että Puistolan tyyppitalojen alkuperäistietoja puuttui. Vanhoissa työselityksissä ei esimerkiksi ole ollut tarkkoja mainintoja talojen ulkovie materiaalista, samoin kuin ulkovuoren lautaverhoilun pintakäsittelystä. Mahdollisten laajennusten ja piharakennusten rakentaminen kaipaisi koko alueen kattavien suunnitelmien laatimista ja muutoksia asemakaavaan. Suunnitelmat ja alueen kaavamuutokset edistäisivät yhtenäistä rakentamista ja kannustaisivat kiinteistön omistajia oikeaan suuntaan.

Puistolan alue on Alvar Aallon suunnittelemana ja aikansa tyyppitaloalueena arvokas ja sen ominaispiirteiden säilyminen on rakennushistorian ja sitä kautta alueen arvon kannalta merkittävää. Osittain alue on vielä hyvinkin säilynyt, ja tallella on vielä vanhan ajan idyllinen tunnelma rehevine puutarhoineen ja Alvar Aallon suunnittelemine ryhdikkäine pikkutaloineen, niiden julkisivujen vaakalautoituksineen ja epäsymmetrisine kattoineen. Kaikesta huolimatta tärkeitä ja taloille ominaisia yksityiskohtia on myös menetetty. Pyritään siis säilyttämään alueen alkuperäinen tunnelma ja tyyppitalojen funktionalistinen muotokieli ja palauttamaan Puistola entiseen loistoonsa.

LÄHTEET

Alvar Aalto's Architecture. 2011. AA type houses, buildt in several location in Finland. Saatavissa: <http://file.alvaraalto.fi/search.php?id=584> [viitattu 6.5.2011].

Alvar Aalto -säätio. 2010. A-talo. Kotka.

Arkistolaitos 2010. Rakennussuunnittelun ja -piirustusten historiaa. Saatavissa: <http://www.arkisto.fi/fi/news/302/61/Tyypitalopiirustukset-digitoitiin/> [viitattu 2.5.2011].

Hokkanen, K. 2011. Valokuvat Puistolasta. Kotka.

Jyväskylän omakotitaloalueita 2011. 1940-1950-lukujen jälleenrakennuskausi. Saatavissa: <http://www3.jkl.fi/ksmuseo/sailykesivusto/sivut/jalleenrakennuskausi.htm> [viitattu 12.5.2011].

Momoneco. 2000. Sunila. Saatavissa: http://momoneco.kotka.fi/sunila_nayttely_1_fi.html [viitattu 2.5.2011].

Museovirasto. 2009. Sunilan tehtaat ja asuinalue. Saatavissa: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1280 [viitattu 2.5.2011].

Pro Sunila. 2011. Sunilan asuinalue. Saatavissa: http://www.prosunila.net/index.php?ffg=1&valinta=4&vali=3&valinta_uus=4&edit1=1 [viitattu 12.5.2011].

Purho, H. 2010. Luentomateriaali 24.11.2010. Kotka: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Rakennusperinto.fi. 2010. Tyypitalopiirustukset arvioitiin 1930-luvun tärkeimmäksi asiakirjaksi. Saatavissa: http://www.rakennusperinto.fi/news/Uutiset_2010/fi_FI/tyypitalopiirustukset/ [viitattu 15.5.2011].

Saarikangas, K. 2008. Rakennusperinto.fi. Omakotiasumisen kulttuurihistoriaa. Saatavissa:

http://www.rakennusperinto.fi/rakennusperintomme/artikkelit/fi_FI/omakotiasumisen_historiaa/ [viitattu 2.5.2011].

Suomen rakennustaiteen museo. 2011a. A. Ahlström Oy. Saatavissa:

<http://www.mfa.fi/ahlstrom> [viitattu 2.5.2011].

Suomen rakennustaiteen museo. 2011b. Jälleenrakennuskausi. Saatavissa:

<http://www.mfa.fi/jalleenrakennuska> [viitattu 2.5.2011].

Suomen rakennustaiteen museo. 2011c. Könönpelto, Varkaus. Saatavissa:

<http://www.mfa.fi/varkaus> [viitattu 2.5.2011].

Suomen rakennustaiteen museo. 2011d. Rintamamiestalo. Saatavissa:

<http://www.mfa.fi/rintamamiestalo> [viitattu 2.5.2011].

Säilyke – Säilytettävien pientaloalueiden selvitysraportti. 2010. Saatavissa:

<http://www.jyvaskyla.fi/kaavoitus/sailyke> [viitattu 10.5.2011].

Wasastjerna, R. 2010a. Pro Sunila ry:n kuva-arkisto. Kotka.

Wasastjerna, R. 2010b. Sunilan asuinalueen korjausohjeisto. Kotka.

1940- ja 1950-luvun omakotialueiden rakentamistapaohjeet. 2011. Saatavissa:

http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/6149_1940.pdf. [viitattu 10.5.2011].